

هوزانا هه‌چهره‌خا کوردی دناقبه‌را به‌رپرسیاریا: هوزانقانی.....وه‌رگری.....وره‌خنه‌گریدا

م.ه. هه‌قال سه‌لیم ته‌یب
زانکویا دهوک/ په‌رومردا بنیات/ پشکا کوردی

پیشگووتن:

لدویف دیتنا مه، قه‌یرانا نویخازیه‌تی لقی سه‌رده‌می ... نه‌قه‌یرانا نویخازیه‌تییه
یان په‌یداوونا نویخازیه‌تی. به‌لکو قه‌یرانا نویخازیه، چونکی ب‌شاشیقه‌ل نویخازیه‌تی
گه‌هشتینه‌نه‌شیاینه‌ب‌دروستی وه‌رگری. له‌وما بارگرانیه‌ک ئیخستیه‌سه‌ر‌ملین‌خوه‌و
وه‌رگری، کونه‌شین‌قی‌باری‌مه‌زن‌هه‌لبگرن.

ئه‌ڤ‌قه‌یرانه‌ژ‌چ‌ده‌ستپینکر؟ ل‌وی‌چهندی‌ده‌ستپینکر، ده‌می‌قان‌نویخازا‌هه‌لوسته‌ک
به‌رامبه‌ر‌که‌لتوری‌که‌فن‌وه‌رگری‌و‌دیار‌کر‌کو‌ئه‌ڤ‌که‌لتوره‌لدویف‌پیندقیین‌قی‌سه‌رده‌می
نه‌شیت‌خوه‌ب‌گونجینیت‌و‌وه‌راری‌بکه‌ت. له‌وما‌لدویف‌هنده‌ک‌بگوه‌رین‌نوی‌چوون‌و
روژی‌خوه‌به‌ره‌ف‌روژ‌ئاقایقه‌برن‌و‌مه‌نده‌هوش‌بوون‌ب‌نویخازیه‌تا‌وان، و‌هه‌ر‌تشته‌کی
دیته‌وه‌رگری‌ببی‌وی‌چهندی‌هه‌را‌خوه‌لی‌بکه‌ن‌و‌جیا‌وازی‌دناقبه‌را‌تشتی‌باش‌و‌خراب
ده‌ستنیشان‌بکه‌ن‌و‌ببی‌به‌ری‌خوه‌بدنه‌وی‌ئینکی‌کو‌دگه‌ل‌تایبه‌تمه‌ندیا‌کوردی‌دگونجیت‌یان
دژایه‌تیا‌وی‌دکه‌ن.

به‌رپرسیاریا هوزانقانی:

ئیک‌ژ‌وان‌نیشانین‌نوی‌ژ‌نویخازیه‌تی‌ده‌رکه‌فتین،
وینه‌کی‌نوی‌بوول‌هوزانی‌کو‌(به‌خشانه‌شیر)‌بوو. کو
دوماهیک‌تشت‌بو‌نویخازا‌ده‌رئیک‌ستی. هه‌روه‌کو
(نازک‌ئه‌لمه‌لائیکه)‌دی‌بیرته‌وی‌جوری‌(بیدعه‌کا
روژ‌ئاقاییه)‌و‌ناقبری‌دیار‌دکه‌ت‌(هه‌ر‌زوی‌چاپخانان
ئه‌ڤ‌به‌خشانا‌سروشتی‌به‌لا‌ڤکر. لی‌سه‌ر‌به‌رگی‌وی
بی‌ئینکی‌په‌یقا‌شیر‌ده‌اته‌نقیسین. کو‌ئه‌ڤه‌ژی‌بوو
جه‌ی‌گومانی‌ل‌ده‌ڤ‌خوه‌نده‌قانا،‌تایه‌ئه‌ڤا‌بو‌وان
ده‌یته‌پیشکینشکر،‌شیره‌!!)‌{۲۱۳:۱}‌وه‌نده‌ک
ره‌وشه‌نبیرین‌دی‌دیتن‌دژوارتر‌بو‌قی‌قه‌یرانی

رووگه‌ه

ورزیه، بویتیه‌ی‌ده‌مه‌ه‌کۆلین‌و
وه‌رگری‌مرۆڤایه‌تی‌و‌زانستی
ژماره‌ 2 - 3
پاییزا‌۲۰۱۱ - زستانا‌۲۰۱۲

هه‌بوون، ئەو ژێ نەدانپیدان بوو ب پەخشانکرنا هوزانی، بەلکو بوو ئێکی چوون کو ئەوا دەیتە نقیسین" پەخشانه‌کا جوانه یان پەخشانه‌کا شاکارییه " {۶۶:۲} و دیارکر کود شیانیت مه‌نه کو گووتاره‌کا هونه‌ری و جوان بنقیسین و ناڤی وی بکه‌ینه شیعر. گووتاره‌کا دیتربنقیسین و ناڤی بکه‌ینه (قه‌کولین)، بو‌نموونه ناڤی وی بکه‌ینه پەخشان.

ل ڤیره‌دا فه‌ره‌ لسه‌ر هوزانقانی چاڤدیریا ناستی وەرگری بکه‌ت و ده‌قی خوه‌ب ته‌م و مژاویی تژی نه‌که‌ت، وه‌سا هزر بکه‌ت کو یی نوپکرنه‌کی دناڤ هوزانیدا دکه‌ت، و نوپکرن ئەوه کو ده‌قی هوزانی به‌ره‌ڤه‌ ڤه‌کرنی و رافه‌کرنی بچیت، نه‌ک گرتنا ده‌قی به‌رامبه‌ر خوه‌نده‌قانی، چونکی مافی هوزانقانی نینه‌ کو هوزانی هه‌می بوزاتی خو بنقیسیت، بەلکو پیندقی نینه ئەو ب تنی ل هوزانا خو بگه‌هیت بیی وی ئیکی خوه‌نه‌که‌ته‌ خودان کو خوه‌نده‌قان ژێ ل ڤی هوزانی بگه‌هیت. {۶۷:۲} و بو ڤی مه‌ره‌می، دی پرسیاره‌کا (د.زه‌کی نه‌جیب مه‌حمودی) وەرگرین؛ کو ئەڤ پرسیاره‌ دناڤ په‌رتوکا وی ئەوال ژیر

ناڤی (مع‌الهوزانا) هاتبوو دیارکر. ده‌می دینژیت: «چاره‌نقیسی وی هوزانی پشتی چه‌ند سه‌رده‌مه‌ک لسه‌ر ده‌ریازدین چیه؟ نایه‌ هیز و گاریگه‌ریا خو دمینیت، ده‌می خوه‌نده‌قان به‌ری خوه‌ده‌تی کو که‌س نینه‌ قان کوڤ و لوغز و جه‌ڤه‌نگان بو روونبکه‌ت؟». {۱۴۰، ۱۴۱:۳}

ده‌می ئەم هوزانا کلاسیکیا کوردی دخوبین کو ئەڤه‌ پتر ژچار سه‌ده‌ لسه‌ر ده‌ریازبووین. ئەم وه‌سا تیدگه‌هین کو لسه‌ر بنه‌مایین په‌یوه‌ندیکرنی دناڤه‌را هوزانقانی و خه‌لکی دا یاها تیه‌ ئاڤا کرن، له‌وما پرسیاره‌ ئەوه‌ خوه‌نده‌قانی کورد پشتی ده‌ریازبوونا

چارسه‌د سالین دی لسه‌ر هوزانا نوپخازا کوردی دی هه‌مان هه‌لوست هه‌بیت... ئەم نزانین...!!

ئه‌گه‌ر هوزانقان وه‌سا هزر بکه‌ت کو هوزانا هه‌ڤچه‌رخ ب لادان ژ پيشه‌رین زمانی ئەو ب هوزانا نوپخازی ده‌یته‌ قه‌له‌مدان، دی بیژین دروسته‌ ئەڤ جوری هوزانی لادانه‌ لی نه‌ لادانه‌کا فه‌وزه‌وییه، بەلکو خودان چه‌ند پيشه‌ره‌کین دیارکرینه‌ بین گریداینه‌ ب ئەو تشتی دناڤ ده‌قی هوزانیدا ده‌یته‌ ئاڤا کرن و ئەڤ لادانا فه‌وزه‌وی دبیته‌ ئەگه‌ر کو چ رافه‌کرن نه‌هینه‌ نه‌جامدان و هژمارا چنژ وەرگران کیم بکه‌ت و بگه‌هیته‌ وی ناستی کو هوزان دگه‌ل به‌رزه‌ بییت و بیته‌ گرتیی هنده‌ک شیوه‌یین نه‌زوکی و هه‌می په‌یوه‌ندیان دگه‌ل خوه‌نده‌قانی بپریت، ئەگه‌ر هنده‌ک هه‌بن وەرگری دناڤ ڤی هه‌ڤکیشی دا ده‌ریبخن و وه‌سا هزر بکه‌ن کو هوزانقان ده‌می هوزانی دنقیسیت خوه‌نده‌قانی نادانیته‌ پینش چاڤین خوه‌، چونکی ئەو هوزانی بو ده‌ریبنا نه‌خوشی و چه‌پاندن خوه‌ ده‌هینیت و پرسا وەرگری پشتی نقیسینی ده‌یت. ل هه‌مان ده‌مدا هنده‌ک ره‌خه‌گرین هه‌ین دبیزن (په‌یوه‌ندیا هوزانی) ژ ئه‌رکین هوزانقانیینه‌ دناڤ هوزانا ویدا. ئەوژی

هوزانا هه‌ڤچه‌رخا کوردی

روگه‌ه

ورژیه، پویتی د دمه‌ فه‌کولین و وەرگیرانین مرۆڤایه‌تی و زانستی

ژماره 2 - 3

پاییزا ۲۰۱۱ - زفستانا ۲۰۱۲

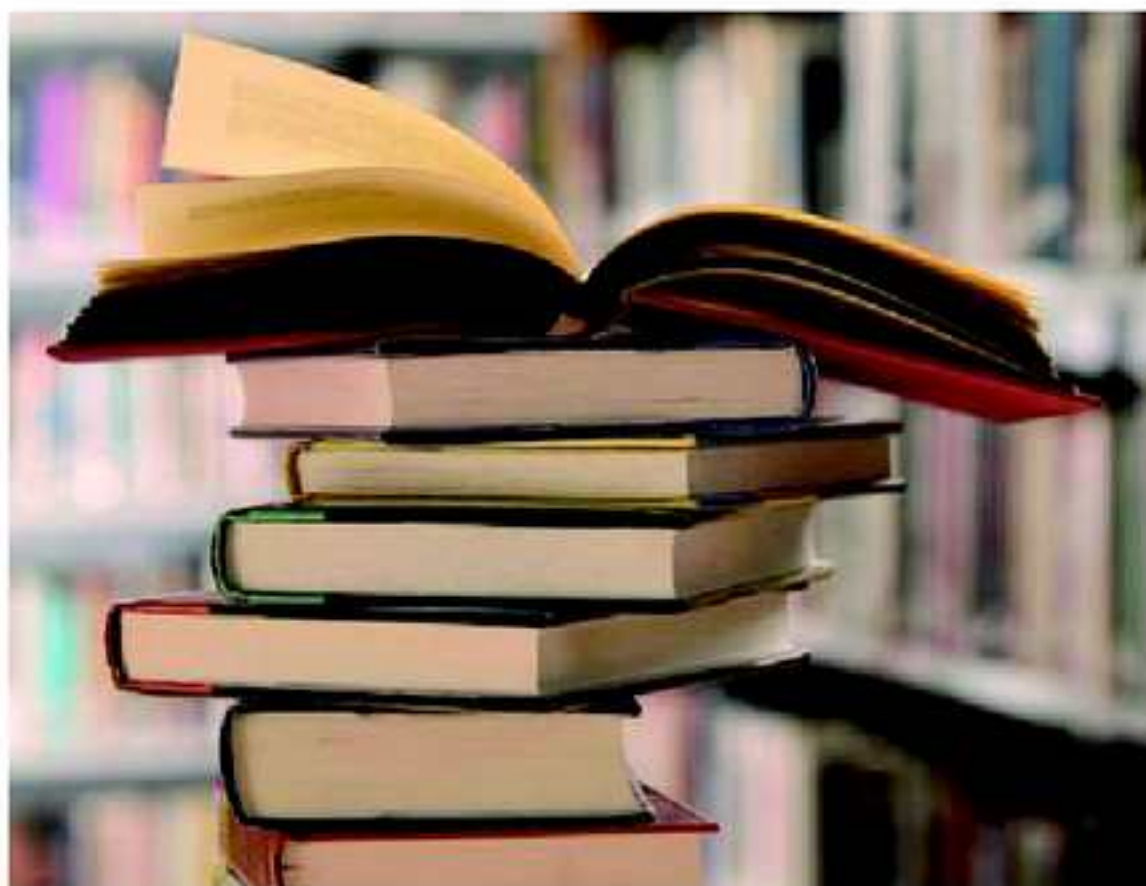
ب ریکا نزمکرنا ناستی هوزانی بو ناستی خوندەقانا ، ئەگەر وان بقییت ل هوزانا نویخاز بگههیت.

بەرپرسیاریا وەرگری:

ل هه مان دمدا هندهک ئەرک لسه ر ملی وەرگری ژى هه نه پیندقییه جییه جییکهت . (نهک بتنی ب جوانی وگاریگه ریا هوزانی هوشمه ند بییت و به ره ژا رمانین ناماده بیی ماندیوون بچیت . چونکی دهقی هوزانا هه قچه رخ ژ گوتار بیژیا ئیکسه ر یا دویرکهفتی) . { ۴ : ۱۰۰ } له و ما فه ره لسه ر خوندەقانی خوه ب هندهک سه ربورین ره وشه نبیری چهک بکهت هه تا کو به رامبه ر دهقا هوزانی ب راوه ستیت و بیی ئەکتیف بییت دگهلدا و خوه زهنگین بکهت ب گه نجینا خوه یا هوزانی و بزانیته نهو چ یاسانه حوکمی ل هوزانا نوکه دکهن و زیدهباری قنی هه میی پیندقییه رتوشکرنا چیژا نه ده بی بکهت کو نه قچه نه ژى ناهیتته نه انجامدان لده قگه له ک ژ خوندەقانی مه . و هوزانقانی ماف بیی هه ی کو په نایی بو قه شارتنه هونه ری بیته لی تاریاتیی دروست نه کهت و هندهک وینان ناقا بکهت کو زیده رو بییه ک ژ تاریاتی و نالوزیا وی دا هه نه کو دبیتته ئەگه ر هوزان تیک بچیت و خوندەقانا ب وه ستییت ، و ئەم دی بیژین پیندقییه هوزانقان بزانیته کو چ دقیت ژ هوزانی و هوزانی چ ژى دقیت ، ئەگه ر نه دی نه جامی وی تاخفتنه کا قه شارتی بییت کو هوزانقان نه شیت چاره سه ر بکهت .

ل قیره دا پیندقییه وەرگر خوه ژ هندهک خواندنین کهفن دویر بیخیت ، نمونه ژى کو گوهداره کی سست نه بییت و چاقه ریی خاندنن بله ز و ناماده بییت ، به لکو فه ره چاخشانندنه کی ل دیتنن خوه بکهت و خوندەقانه کی به کار به ر نه بییت و به ره مه پینه ره کی داهینه ر بییت ، چونکی خواندن پروسه یه کا ئەکتیفه ، هه ر وه کو (یاوس) دبیزیت (دیالوگ و گوهرینا نه زمونایه و پرسیار و به رسقن) . { ۵ : ۵۴ } چونکی خوندەقانه ک دی هه بییت تامی وەرگریت و نیک دی ره خنا و تیبینیان دیار کهت ، و نه قچه نه دروست ناییت ئەگه ر هه می شیانان نه مه زخینیت بو ب ده ستقه ئینانا وان ریکین دروست و گره نتی بو خواندنن کویر و تیرته سه ل .

ههروه سا لسه ر خوندەقانی هه قچه ره خه کو دهقی ب هه می شیان و نه زموون بخونیت

و ریکه کا نوی بوره فتار کرنی دگهل دهقا شیعیری بگریت و پالپشتی ب زانستین مروقایه تی بکهت و نهو بابه تین نوی دهر دکه فن ، چونکی نوکه دهقا هوزانی خوارنه کا ناماده و دروست نینه و زوو خوه ب ده ستقه بهر نادهت ، به لکو

رووگه ه

وززیه ، بوپته ی د دهته هه کۆلین و وەرکیرانین مروقایه تی و زانستی ژمهاره 2 - 3 پاییزا 2011 - زقستانا 2012

- ئەم پېدقئى ب هندهك پرنسىپېن مكوم بو دروستكرنا ههقسهنگيهكى و ههقكاريهكى دناقبهرا (نقىسه ر و رهخهگرى و خوهندهقانى و راگه هاندنى و دهزگه هين به لاقكرنى) داينه.

پهروايز:

۱. ننازك الملائكة: قضايا الهوزان المعاصر، الطبعة السابعة، دار العلم للملايين، بيروت، ۱۹۸۳
۲. حسين مروة: ظاهرة خطيرة في الهوزان العربي، مجلة الاداب، العدد (۸)، اذار/ ۱۹۶۶
۳. هه مان ژندهر
۴. جهاد فاضل: قضايا الهوزان الحديث، الطبعة الاولى، دار الشروق، بيروت، ۱۹۸۴.
۵. مجاهد عبدالكريم: هوزانية الغموض (قراءة في هوزان عبدالوهاب البياتي)، منشورات الموجة، ب.م، ۱۹۹۸.
۶. هه قال سهليم تهيب: بونيادگه رى دناق رهخنا كورديدا (ژدهستپينكى ههتا سالا ۲۰۰۳)، ناما ماسته رى، كوليژا نادابى، زانكوييا دهوكى، پشكا زمانى كوردي، ۲۰۰۵.

رووگهه

وززیه، بوپتهى د دهته ههكولين و
وهرگيرانين مرؤفايهتى و زانستى

ژماره ۲ - ۳

پايبزا ۲۰۱۱ - زقستانا ۲۰۱۲